

Nota

Bibliotheekbeleid 2015 en verder

Kwaliteit, nabijheid en efficiency

December 2013

1) INLEIDING

Omdat de kosten voor de bibliotheekvoorziening stijgen is het noodzakelijk dat er op korte termijn keuzes gemaakt gaan worden. Dit is de reden dat er prioriteit wordt gegeven aan het ontwikkelen van nieuw bibliotheekbeleid. Dit onderdeel is vooruitlopend op het aanscherpen van het cultuurbeleid zoals in de beleidsopdracht cultuur is vastgelegd.

Samen met Biblionet Groningen, gemeente De Marne en Eemsmond is er in 2012 gewerkt aan een toekomstvisie voor de bibliotheekvoorziening in het cluster Hunsingo (zie bijlage 1, toekomstscenario bibliotheken). Hierin worden per gemeente drie scenario's beschreven. Nu zijn er voor de gemeente Winsum verschillende mogelijkheden voor de scenario's verder uitgewerkt samen met Biblionet.

Kaders

In de bestuursopdracht cultuur is in 2011 het volgende opgenomen over de bibliotheekvoorziening:

- De bibliotheekvoorziening vervult een belangrijke culturele en educatieve rol en moet in stand blijven. Echter; door allerlei vernieuwingen o.a. door de komst van internet en digitalisering van boeken zullen we op een andere manier naar deze voorziening moeten kijken en nagaan of het efficiënter en daarmee ook goedkoper kan.
- Een bibliotheekbeleid met het doel een innovatieve, verrassende en laagdrempelige bibliotheekvoorziening voor alle inwoners van de gemeente Winsum, waarbij duidelijk wordt gekeken naar de efficiency van de voorziening.
- De huidige speerpunten van het gemeentelijk bibliotheekbeleid behouden een plaats in het nieuwe beleid. Bij de bibliotheek-voorziening gaan we uit van de kwaliteit (wat we doen, doen we goed) en op een voorziening die past bij de huidige ontwikkelingen van digitalisering. Dit kan consequenties hebben voor de spreiding van de voorziening, evenals openingstijden en collectie etc.
- Er dient onderzocht te worden of er een structurele ombuiging te realiseren is welke uiteindelijk € 25.000,- oplevert op de subsidie van € 251.606 per jaar.

Huidige Bibliotheekvoorziening

De bibliotheekvoorziening in de gemeente Winsum bestaat uit 2 volwaardige bibliotheekvestigingen, in Winsum en Baflo. Wat opvalt is dat er in de provincie Groningen nog weinig plaatsen zijn waar er een aantal volwaardige vestigingen zo dicht bij elkaar liggen (op de stad Groningen na). Baflo en Winsum liggen op 4,5 km van elkaar en Warffum op 5 km van Baflo.

Naast de vestigingen zijn er 5 bibliobusstandplaatsen in de dorpen Adorp, Ezinge, Feerwerd en Sauwerd (2x).

Er zijn 4500 burgers en instellingen (32 % van de bevolking) lid van de bibliotheken of de bibliobus in de gemeente Winsum. De subsidie voor het jaar 2013 bedraagt € 243.000,-.

Standplaatsen bibliobus:

Adorp naast de kerk (75min.)
Ezinge haven 2x (55+95 min.)
Feerwerd Valgeweg (45 min.)
Sauwerd bij school (60 min.)
Sauwerd Plantsoenweg (60 min.)

Openingsuren per week

Vestiging	Aantal openingsuren per week
Winsum	21 uur
Bibliobus	6,5 uur
Baflo	9 uur
Totaal open	36,5

2) PROBLEEM/ONTWIKKELINGEN

De bibliotheekvoorzieningen in de gemeente Winsum staan onder druk. Hiervoor zijn een aantal redenen. Deze en andere ontwikkelingen die invloed hebben op de bibliotheekvoorziening in de gemeente Winsum worden hieronder toegelicht.

1) Stijgende kosten

De kosten stijgen. In 2013 zijn de stijgende kosten opgevangen door een eenmalige korting op onder andere het collectiebudget. In de komende jaren zullen de kosten blijven stijgen wanneer de huidige voorzieningen in stand worden gehouden, dit is exclusief indexering.

De belangrijkste oorzaken voor de stijgende kosten zijn:

1. De inkomsten voor Biblionet worden steeds minder vanwege provinciale en gemeentelijke bezuinigingen
2. De collecties moeten vernieuwd worden
3. Het ledenaantal daalt waardoor er minder inkomsten zijn

2) Teruglopend ledenaantal

Het aantal leners loopt terug. Dit komt onder andere door de veranderende vrije tijdsbesteding zoals het gebruik van internet. Daarnaast hebben demografische ontwikkelingen (krimp) invloed op het gebruik van de bibliotheek.

De daling van het aantal leners zet door in 2012 met 4,3 %. Ten opzichte van de daling provinciaal van 5,7 % lijkt dit mee te vallen, maar de oorzaak van die daling ligt mede in de sluiting en inkrimping van vestigingen in de provincie terwijl in Winsum niets gesloten is. Het aantal uitleningen en verlengingen is nagenoeg gelijk gebleven (-0,6%). Provinciaal is er een daling van 3% te zien. Opvallend is dat de vestigingen in de provincie die volgens het Gronings bibliotheekconcept werken wel een stijging laten zien van de uitleencijfers. Het aantal fysieke bezoekers in Winsum daalde met 7,9%, dat is erg veel ten opzichte van de daling provinciaal van 4,5%. Het bezoek aan de website van de bibliotheek in Winsum is gestegen met 4,6 %, hiermee blijft Winsum achter bij de provincie waar de stijging van het websitebezoek 8,8% was.

Bibliotheken gemeente Winsum

Aantal	2009	2010	2011	2012
Leners/leden	4.486	4.513	4.481	4.290
Uitleningen + verlengingen	180.573	206.143	228.414	227.084
Fysieke bezoekers	66.828	71.448	75.817	69.789
Unieke website bezoekers	10.577	11.803	14.266	14.930

3) Bibliobus

De toekomst van de bibliobus is onzeker. De bibliobus is een voorziening die provinciaal steeds minder wordt afgenomen. Van de 100 standplaatsen zijn er op dit moment nog maar 30 over. Dit is een gevolg van gemeentelijke bezuinigingen en van het beleid om voorzieningen te centreren. In de toekomst is het waarschijnlijk niet meer rendabel voor Biblionet Groningen om de bussen te laten rijden, dit is afhankelijk van gemeentelijke bezuinigingen. De verwachting is dat de bibliobus per 2015 of 2016 stopt. De gemeente Winsum neemt nu 6,5 uur bibliobus af op 5 standplaatsen.

4) Brede scholen

Er vindt een onderzoek plaats naar de haalbaarheid van brede scholen in Winsum en Baflo. Indien opportuun kan de bibliotheek in het verdere onderzoek als onderdeel van deze scholen worden meegenomen. Het is nog onzeker of en wanneer de brede scholen gerealiseerd worden.

5) Digitale bibliotheek en nieuwe bibliotheekwet

Digitalisering in de bibliotheek houdt in dat de collectie van de bibliotheek in de toekomst, naast de fysieke collectie zal bestaan uit e-books. Digitalisering staat in de bibliotheekbranche nog in de beginfase. Het Rijk heeft als taak op zich genomen om de digitale bibliotheek te gaan ontwikkelen. De gemeenten zijn alleen verantwoordelijk voor de lokale fysieke bibliotheek. Het Rijk maakt op dit moment een nieuwe bibliotheekwet. Dit is het wettelijk kader voor de (digitale) bibliotheek. Per 2015 gaat deze nieuwe wet in. De Koninklijke Bibliotheek krijgt een belangrijke rol in de uitvoering van de digitale bibliotheek. Wanneer de nieuwe wet in werking treedt, wordt er een uitname gedaan uit het gemeentefonds. Hoe hoog dit bedrag zal zijn is nog niet bekend. Er worden schattingen gemaakt van ongeveer € 1,50 per inwoner, voor de gemeente Winsum komt dat neer op ongeveer € 21.000 in totaal. Verder wordt de wet op een aantal andere punten gewijzigd. Met name de verplichting om ondersteuning te bieden aan het onderwijs vormt een nieuw accent in de inzet van de bibliotheek.

6) Gevolgen digitalisering

Door de opkomst van de digitale mogelijkheden en toegang van de klant tot het provinciale en landelijke bibliotheeknetwerk, neemt het belang van een fijnmazige spreiding van fysieke bibliotheekvestigingen af. In toenemende mate komen de functies en diensten van bibliotheken centraal te staan waarbij de klant een fysieke vestiging gebruikt als afhaalpunt van de via de digitale weg aangevraagde materialen.

7) Toekomstvisie Biblionet

Biblionet heeft samen met de Vereniging Groninger Gemeenten een nieuwe toekomstvisie ontwikkeld. In deze notitie staan de belangrijkste ontwikkelingen in de bibliotheekbranche, de visie van gemeenten en provincie, de beleidsprioriteiten van de overheden en de beleidslijnen en het profiel van Biblionet Groningen aan bod.

In het nieuwe profiel van Biblionet Groningen staan de volgende kernfuncties centraal:

- Ondersteuning van het onderwijs op het gebied van taalbeleid en leesbevordering bij kinderen (bijvoorbeeld met de Bibliotheek op school)
- Het realiseren van eigentijdse en succesvolle vestigingen met het Gronings bibliotheekconcept.
- Het onderhouden van een aantrekkelijke, provinciebreed afgestemde collectie.
- Scharnierfunctie tussen de ontwikkeling van landelijke digitale dienstverlening en bibliotheken.

3) VISIE

De beschreven ontwikkelingen vragen om een herziening van het bibliotheekbeleid.

De komende jaren willen we toewerken naar een bibliotheekvoorziening in de gemeente Winsum die toekomstbestendig is.

In de visienota bezuinigingen uit 2011 'Op zoek naar een nieuw evenwicht' wordt de visie op de rol van de gemeente bij de bezuinigingen beschreven. De onderwerpen Kwaliteit, Efficiëntie en Voorzieningenniveau in de nota zijn het meest van toepassing op het bibliotheekwerk.

Kwaliteit (wat we doen, doen we goed)

Visie: We streven ernaar om de uitvoering van (wettelijke taken) op voldoende kwaliteitsniveau te doen.

Om het teruglopende gebruik van de fysieke bibliotheek te keren komt er een aantrekkelijke kwalitatief goede bibliotheekvoorziening die voor iedere inwoner van de gemeente Winsum bereikbaar is.

Efficiëntie

Visie: doorlopend kijkt de organisatie naar mogelijkheden om efficiënter met middelen om te gaan.

In deze tijd van bezuinigen zorgen we voor een efficiënte inzet van middelen voor de bibliotheekvoorziening.

Voorzieningen zijn bereikbaar

Visie: de gemeente streeft naar een voorzieningenniveau dat past bij de schaal en identiteit van de gemeente en de afzonderlijke dorpskernen.

In het verleden was de beschikbaarheid (fysiek) van de bibliotheekvoorziening een belangrijk uitgangspunt. Door de digitalisering zal de bereikbaarheid (fysiek en digitaal) van de voorziening het uitgangspunt gaan worden.

- Nabijheid voor de jeugd

Er vindt een verschuiving plaats van het fysieke naar het digitale. Voor de jeugd willen we de fysieke afstand tot de bibliotheekvoorziening zo klein mogelijk houden. Kinderen van 0-12 jaar kunnen nog niet zelfstandig naar een bibliotheek reizen. Wij willen taalachterstanden en laaggeletterdheid voorkomen en de taalontwikkeling van kinderen van 0-12 jaar extra te stimuleren. De bibliotheek kan het onderwijs en de voorschoolse instellingen ondersteunen bij het bestrijden van taalachterstanden en het bevorderen van lezen.

Burgerparticipatie

In de visienota staat ook dat de burger de kans krijgt om zijn eigen leefomgeving te beïnvloeden. In een bijeenkomst hebben betrokkenen meegedacht over de toekomst van de bibliotheek. Ook het onderwijs is nauw betrokken bij de plannen.

4) DOELSTELLINGEN

Op grond van de visie hanteren we de volgende doelen voor de bibliotheekvoorziening in de gemeente Winsum:

- Voor iedere inwoner van de gemeente Winsum is de bibliotheekvoorziening bereikbaar (digitaal en/of fysiek)
- Voor de jeugd 0-12 jaar is de bibliotheekvoorziening nabij en bestrijdt taalachterstanden en laaggeletterdheid
- De bibliotheekvoorziening behoudt aantrekkingskracht in tijden waarin het gebruik terug loopt
- De bibliotheekvoorziening wordt efficiënt uitgevoerd

Hierbij is onderzocht hoe er een bezuiniging kan worden gerealiseerd.

5A) MOGELIJKE MAATREGELEN/OPLOSSING (SCENARIO'S)

Hieronder zijn verschillende scenario's voor de toekomst van de bibliotheekvoorziening in Winsum beschreven:

Scenario Winsum	Produkten	Gevraagde subsidies gemeente*	Opmerkingen/Advies
1) Huidige dienstverlening voortzetten op basis van bestaande situatie 2013 (subsidie 2013: € 243.000)	- Vestiging Winsum - Bibliobus - Vestiging Baflo	€ 243.000	Stijgende kosten in 2013 zijn opgevangen door o.a. korting op het collectiebudget. Voor 2014 is rekening gehouden met stijgende kosten. Bibliobus verdwijnt mogelijk in 2015.
2) Centrubibliotheek	Centrubibliotheek Winsum (herinrichting)	€ 201.000,- Excl. herinrichting	Goede invoering retail concept is aandachtspunt. Harde overgang voor dienstverlening en zichtbaarheid voor dorpskernen.
3 a) Centrubibliotheek plus, servicepunt Baflo en dBos	- Centrubibliotheek Winsum (herinrichting) - Bibliotheekservicepunt Baflo (herinrichting) - de Bibliotheek <i>op school</i> op 5 scholen (Adorp, Sauwerd, Ezinge, Garnwerd, Den Andel)	€ 234.000,- Excl. herinrichting	
3 b) Centrubibliotheek plus, dBos	- Centrubibliotheek Winsum (herinrichting) - de Bibliotheek <i>op school</i> op 7 scholen (Adorp, Sauwerd, Ezinge, Garnwerd, Den Andel, Baflo 2x)	€ 220.000,- Excl. herinrichting, Excl. overgangscompensatie (€ pm)	
4 a) Centrubibliotheek plus dBos + alternatief dorp Baflo tot komst Brede School	- Centrubibliotheek Winsum (herinrichting) - de Bibliotheek <i>op school</i> op 7 scholen	€ 220.000,- Excl. herinrichting, Excl. overgangs-	Dit scenario wordt in overleg met het dorp uitgewerkt. Hiertoe is een overleg gepland.

	(Adorp, Sauwerd, Ezinge, Garnwerd, Den Andel, Baflo 2x) - overgangssituatie voor Baflo, conform wensen dorp.	compensatie (€ pm)	
4 b) Centrumbibliotheek plus dBos en bibliotheekvestiging in Baflo tot komst Brede School	- Centrumbibliotheek Winsum (herinrichting) - Bibliotheek Baflo openhouden. - de Bibliotheek <i>op school</i> op 5 scholen (Adorp, Sauwerd, Ezinge, Garnwerd, Den Andel)	€ 251.400,-	Extrakosten door (tijdelijk) openhouden vestiging Baflo, dBos wordt niet ingevoerd in Baflo

* gebaseerd op de situatie 2013, subsidiebijdragen zijn exclusief indexeringen. De totale begroting is een hoger bedrag. De bibliotheek wordt mede gefinancierd door de leden en de provincie.

5B) TOELICHTING OP DE VERSCHILLENDE MOGELIJKHEDEN

Centrumbibliotheek

Landelijk en provinciaal is de trend om bibliotheekvoorzieningen te centraliseren. De redenen hiervoor zijn:

- Betaalbaarheid
- Afname gebruik bibliotheek
- Gebruik e-boeken/digitale bibliotheek
- Toegenomen mobiliteit

Deze redenen zijn ook van toepassing op de Winsumse situatie. Gemeente Winsum heeft bovendien een echte centrumplaats.

De voordelen van een centralisatie zijn:

- Het blijft mogelijk om een kwalitatief goede bibliotheekvoorziening aan te bieden ondanks stijgende kosten
- Door te investeren in kwalitatief goede gemeentelijke bibliotheekvoorziening wordt de aantrekkingskracht verhoogd en blijven leners komen
- Ruimere openingstijden
- Bredere en diepere collectie

Een aantrekkelijke kwalitatief goede gemeentelijke bibliotheekvoorziening omvat onderstaande onderdelen:

- Ruime openingstijden
- Eigentijdse aantrekkelijke inrichting
- Bereikbaarheid ook voor jeugd, ouderen en minder mobiele
- Collectie afgestemd op de bezoekers
- Goede service aan leners en onderwijs
- De bibliotheek speelt een actieve rol op het gebied van taalstimulering, met speerpunt 0-12 jaar

- Herinrichting Gronings retail (winkel) concept

Dit concept is gebaseerd op principes uit de retailmarketing, en integreert onderdelen als service, inrichting, communicatie en collectie tot een samenhangend en eigentijds geheel. Het is erop gericht om meer klanten te verleiden meer te lenen en langer te blijven, en is daarin bewezen succesvol. Hiermee biedt het concept perspectief in tijden van bezuinigingen, herziene spreiding en teruglopend gebruik doordat vestigingen een grotere aantrekkingskracht krijgen. In gemeente De Marne is in Leens een centrumbibliotheek ingericht en zijn kleinere vestigingen gesloten. Dit heeft daar goed uitgepakt, het aantal leners is op peil gebleven terwijl elders in de provincie de ledenaantallen blijven dalen.

- De Bibliotheek op school (dBos)

Met de landelijke aanpak de bibliotheek *op school* voor het primair onderwijs, werken bibliotheken en scholen structureel samen aan taalontwikkeling, leesbevordering en mediawijsheid van kinderen. Het doel van dBos is kinderen te stimuleren om meer te lezen, op school en thuis. Gemeenten, bibliotheek en onderwijs werken hierin strategisch samen. De school en bibliotheek verbinden zich voor een meerjarige samenwerking en de ambitie is dat de taalprestaties van kinderen verhoogd worden waarvan de hele regio kan profiteren. Voor het

meten van prestaties is een monitor beschikbaar. Vanuit de bibliotheek is er op de scholen een leesconsulent actief. De bibliotheek op school wordt gecoördineerd vanuit de centrumbibliotheek. Per onderwijsorganisatie of school kan een keuze gemaakt worden over de invulling van de Bibliotheek op school, bijvoorbeeld aantal groepen, aantal boeken per leerling, uitleensysteem etc. De kosten voor de Bibliotheek op school zijn afhankelijk van de lokale invulling en kan dus per gemeente of zelfs per school verschillen. In overleg met de school is het mogelijk om een afhaalpunt te realiseren in dBos waar ook andere inwoners gebruik van kunnen maken. Hier kan men de per internet bestelde boeken afhalen.

Mogelijkheden bibliotheek Baflo

Voor de bibliotheek in Baflo zijn aan de hand van de scenario's verschillende mogelijkheden beschreven:

Scenario 1 – Huidige dienstverlening voortzetten: Baflo open houden (later eventueel naar brede school)

Vestiging in Baflo open houden totdat er meer duidelijkheid is over de ontwikkeling van de brede school. Advies daarbij is om de kosten eerst zo laag mogelijk te houden, dus niet investeren in herinrichting. Wanneer er besloten wordt om de vestiging in stand te houden, zal er geïnvesteerd moeten worden in een herinrichting.

Voordelen: Nabijheid van de bibliotheekvoorziening voor de jeugd en ouderen/minder mobiele in Baflo wordt gegarandeerd. Het dorpshuis houdt een voorziening.

Nadelen: De bibliotheeksubsidie wordt verdeeld over Winsum en Baflo. Resultaat is een minder sterke centrumbibliotheek in Winsum doordat de openingstijden en collectie minder optimaal kunnen zijn doordat de formatie verdeeld moet worden. Kosten zijn relatief hoog voor het aantal openingsuren, het is een inefficiënte voorziening. De inrichting van de bibliotheek in Baflo is sterk verouderd, het meubilair is afgeschreven en gedateerd. Een herinrichting is noodzakelijk om de bibliotheek voor de toekomst aantrekkelijk te houden. Er wordt geen bezuiniging gerealiseerd.

Kosten vestiging Baflo: € 39.000 per jaar

Herinrichting vestiging Baflo: € 78.000 (eenmalig)

Scenario 2 – Centrumbibliotheek: Baflo Sluiten

Vestiging in Baflo sluiten en investeren in een toekomstbestendige en kwalitatief goede centrumbibliotheek in Winsum. De formatie van Baflo wordt verplaatst naar Winsum zodat daar meer service geleverd kan worden en de openingstijden kunnen worden verruimd. Leners uit Baflo kunnen bij twee volwaardige vestigingen in de nabije omgeving terecht. Zij kunnen naast Winsum (4,5 km) ook terecht in Warffum (5 km). De gemeente zal in gesprek gaan met het dorpshuis over de gevolgen van de sluiting.

Voordelen: Er kan een optimale centrumbibliotheek gerealiseerd worden die alle inwoners in de gemeente kan bedienen (doordat de collectie en formatie naar Winsum verschuiven). Er wordt een bezuiniging gerealiseerd.

Nadelen: Voor de jeugd en ouderen/minder mobiele is er geen bibliotheekvoorziening meer direct bereikbaar. Sluiting heeft invloed op de exploitatie van het dorps huis. Het bestuur van het dorps huis zal op zoek moeten naar een nieuwe huurder.

Besparing: € 22.000 per jaar (formatie en collectie verschuift naar centrumbibliotheek Winsum)

Frictiekosten: eventuele compensatie dorps huis, frictiekosten Biblionet

Scenario 3 – Centrumbibliotheek plus

3a) Baflo Servicepunt

De vestiging in Baflo kan worden teruggebracht tot servicepunt die heringericht wordt volgens het retail-concept. Deze formule richt zich primair op kinderen tot 12 jaar uit de directe omgeving en op het uitlenen van veelgevraagde boeken en tijdschriften voor ouderen en volwassenen die minder mobiel zijn. Het betekent dat de omvang, de collectie en het programma beperkt is tot die primaire klantgroepen. Andere leden kunnen er wel reserveringen aanvragen en ophalen, maar zijn voor de rest aangewezen op de centrumbibliotheek in Winsum. Bij het servicepunt wordt uitgegaan van zelfservice, kleinere volgens retail-principes samengestelde collectie, minder m2 (81m2 in plaats van de huidige 224m2) met bijbehorende huurprijs.

Voordelen: Nabijheid van de bibliotheekvoorziening voor de jeugd én ouderen/minder mobiele in Baflo wordt gegarandeerd. Het dorps huis houdt een voorziening.

Nadelen: De bibliotheeksubsidie wordt verdeeld over Winsum en Baflo. Resultaat is een minder sterke centrumbibliotheek in Winsum doordat de openingstijden en collectie minder optimaal kunnen zijn doordat de formatie verdeeld moet worden. Kosten zijn relatief hoog voor het aantal openingsuren en de kleinere doelgroep die bediend wordt, het is geen efficiënte inzet van middelen. Inkomsten aan huur worden minder voor het dorps huis. Uit een evaluatie van Biblionet blijkt dat de nieuwe servicepunten in de provincie slecht bezocht worden.

Kosten servicepunt Baflo: € 30.000,- per jaar

Besparing: € 9.000,- per jaar

Herinrichting tot servicepunt Baflo: € 28.000 (eenmalig)

Zelfservice: € 5.000 (eenmalig)

3b) 'De Bibliotheek op school' op 2 basisscholen in Baflo met afhaalpunt

De bibliotheek op school kan op beide basisscholen worden uitgevoerd en te zijner tijd eventueel naar de nieuw te realiseren brede school in Baflo worden verplaatst. Hierdoor wordt de toegang tot de bibliotheekvoorziening voor de jeugd vergroot ten opzichte van de huidige situatie. Uit de analyse van de vestiging blijkt dat de vestiging in Baflo vooral door de jeugd 0-12 erg goed wordt bezocht. Voor dorpsbewoners kan er een afhaalpunt voor via internet bestelde boeken in een van beide scholen komen. Minder mobiele kunnen gebruik maken van de bezorgdienst of afhaalpunt. De gemeente zal in gesprek gaan met het dorps huis over de gevolgen van de verplaatsing van de voorziening naar de scholen.

Voordelen: De Bibliotheek op school biedt het meest voor de jeugd, er wordt actief gewerkt aan het verbeteren van taalprestaties. Er is al een jeugdcollectie aanwezig in de huidige vestiging in Baflo, deze kan verplaatst worden naar de scholen, dit levert een besparing op de

inrichtingskosten. De subsidie hoeft niet tussen twee bibliotheekvestigingen verdeeld te worden en er kan er een optimale centrumbibliotheek gerealiseerd worden die alle inwoners in de gemeente kan bedienen (doordat de collectie en formatie naar Winsum verschuiven). Dit alles samen maakt dBos in Baflo de meest efficiënte mogelijkheid, daarnaast is het ook het meest effectief bij het bestrijden van taalachterstanden.

Nadelen: Het dorpshuis verliest een huurder en zal een nieuwe huurder moeten vinden

Kosten dBos in Baflo: € 8.400,- per jaar voor de 2 scholen

Besparing: € 13.600,- per jaar

Inrichting dBos: ± € 17.000 (eenmalig) voor de 2 scholen

Scenario 4 a– Centrumbibliotheek plus, dBos op 7 scholen, overgangssituatie Baflo tot de eventuele komst Brede school

In dit scenario wordt het volledige plan uit scenario 3b uitgevoerd namelijk een centrumbibliotheek plus in Winsum, de bibliotheek op school op 7 locaties. Daarnaast wordt in dit scenario samen met het dorp Baflo gekeken naar een overgangssituatie in het dorpshuis tot de komst van de Brede school. In dit scenario wordt er vanuit gegaan dat het mogelijk is dat er in 2018 een brede School is gerealiseerd.

Dit alternatief richt zich voornamelijk op het thema ontmoeting, ouderen en minder mobiele in Baflo.

Voordelen: Een goede dienstverlening voor de jeugd via de dBos. Een optimale centrumbibliotheek voor alle inwoners. Een tijdelijk alternatief plan (initiatief dorp) in het dorpshuis Baflo ter compensatie van het verlies van de bibliotheekvestiging aldaar.

Nadelen: Het is een overgangsperiode. Het dorpshuis verliest een huurder. Extra eenmalige kosten (pm) voor alternatief.

Kosten dBos in Baflo: € 8.400,- per jaar voor de 2 scholen

Besparing: € 13.600,- per jaar

Inrichting dBos: ± € 17.000 (eenmalig) voor de 2 scholen

Kosten overgangssituatie /alternatief dorp: pm

Scenario 4 b– Centrumbibliotheek, dBos op 5 scholen, bibliotheek Baflo openhouden tot de komst van de Brede school

Op dit moment wordt er een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar het realiseren van een brede school in Winsum en Baflo/Rasquert. Het is nog niet duidelijk of en wanneer de brede school gerealiseerd kan worden, maar de verwachting is positief. In Baflo/Rasquert is op dit moment een vestiging die 9 uur per week open is. In dit scenario wordt de bibliotheek van Baflo open gehouden totdat de brede school gerealiseerd is. Op de scholen in Baflo komt dan geen bibliotheek op school.

Voordeel: Bibliotheek Baflo kan komende jaren open blijven en het dorpshuis hoeft nog niet op zoek naar nieuwe huurders.

Nadelen :

- er wordt geen bibliotheek op school gerealiseerd in Baflo/Rasquert. Hierdoor hebben de basisschoolkinderen in Baflo/Rasquert minder toegang tot boeken dan de kinderen in de rest van de gemeente. Dit komt omdat de vestiging in Baflo beperkt geopend is, in tegenstelling tot De Bibliotheek op school en de vestiging in Winsum. Deze zijn elke dag bereikbaar. Het is wellicht wel mogelijk om de scholen te laten meedraaien in de leesmonitor. Hier zijn wel extra kosten aan verbonden.
- Doordat de (budgetten voor de) collecties tussen de vestigingen Baflo en Winsum verdeeld moeten worden resulteert dit in twee minder sterke collecties.
- In dit scenario kan de formatie in Baflo niet overgenomen worden in de centrumbibliotheek Winsum. Er zijn extra middelen nodig om de formatie in Winsum uit te breiden. Dit is nodig omdat een kwalitatief goede centrumbibliotheek ruime openingstijden heeft.
- Er wordt geen bezuiniging gerealiseerd maar er zou tijdelijk geld bij moeten ten op zichte van de huidige- en de eindsituatie. Als de vestiging in Baflo open blijft, terwijl de rest van de gemeente wel overgaat naar scenario 3b moet er tijdelijk € 31.000,- bij.
- omdat er geen bezuiniging wordt gerealiseerd, wordt de uitname uit het gemeentefonds voor de digitale bibliotheek niet opgevangen.

Kosten vestiging Baflo: € 39.000 per jaar

6) TOEKOMSTIGE BIBLIOTHEEKVOORZIENING

In de visie hebben we vastgesteld dat de gemeentelijke bibliotheekvoorziening moet voldoen aan:

- Kwaliteit/aantrekkingskracht
- Bereikbaarheid, fysieke nabijheid voor de jeugd
- Efficiëntie

Deze doelstellingen worden gerealiseerd in scenario 3b. Er zijn op dit scenario reacties binnen gekomen. Deze reacties zijn vastgelegd in een reactienota. Naar aanleiding van deze reacties stelt het college voor om te kiezen voor scenario 4a. In dit scenario is voorzien in een overgangssituatie met betrekking tot het dorp Baflo. In deze overgangssituatie zal, in samenspraak met het dorp Baflo, een alternatieve voorziening in het dorp kunnen blijven. In dit scenario wordt er vanuit gegaan dat het mogelijk is dat er in 2018 een Brede School is gerealiseerd. De alternatieve voorziening richt zich voornamelijk op het thema ontmoeting, ouderen en minder mobiele in Baflo. Hieraan zijn wel extra kosten verbonden ten opzichte van scenario 3b.

In het gekozen scenario wordt een primaire voorziening gerealiseerd in de plaats Winsum en in de overige dorpen waar een basisschool komt een secundaire voorziening met name voor de jeugd. Per 1 januari 2015 gaat er een overgangsperiode in om te komen tot een Centrubibliotheek Winsum plus de Bibliotheek op school met afhaalpunten op 7 scholen in de dorpen Adorp, Sauwerd, Ezinge, Garnwerd, Den Andel en Baflo (2x).

Hieronder een uitwerking van dit plan:

1) Centrubibliotheek Winsum: investeren in kwaliteit

Een kwalitatief goede centrubibliotheek kan alle inwoners van de gemeente bedienen. Door het centreren van de bibliotheek, maken van een sterkere collectie, implementatie van het retail-concept en het verruimen van de openingstijden ontstaat er een bibliotheekvestiging die aantrekkingskracht uitoefent op alle inwoners in de gemeente.

Het implementeren van het retail-concept omvat een herinrichting, het invoeren van zelfservice, afstemmen van de collectie op de leners. De vestiging in Winsum heeft een aantal jaar geleden al een flinke update gehad, het is niet nodig om de gehele inrichting te vernieuwen. Dit zorgt voor een efficiënte inzet van middelen.

Door een aantrekkelijke centrubibliotheek te realiseren komen klanten vaker, lenen meer en blijven langer. In de gemeente heeft de plaats Winsum een duidelijke centrumfunctie. Het hier realiseren van een centrubibliotheek ligt voor de hand en zal de centrumfunctie van Winsum versterken.

Kanttkening: De hoogte van de eenmalige investering kan nog niet berekend worden.

Kosten herinrichting: De kosten voor de inrichting van de centrubibliotheek zijn afhankelijk van de spreiding van andere voorzieningen in de gemeente. Er wordt eerst een definitief besluit over de spreiding gemaakt waarna er een plan gemaakt kan worden voor de herinrichting van de centrubibliotheek in Winsum.

Zelfservice wordt onderdeel van de herinrichting en kost € 25.000,-. Omdat de bibliotheek een aantal jaar geleden al een update heeft gehad is het niet nodig een gehele herinrichting uit te voeren.

Kosten centrumbibliotheek Winsum: 28 uur open € 145.000,- per jaar (excl. indexering). De formatie uit Baflo wordt ingezet voor extra openingsuren en service.

2) Beëindigen Bibliobus: efficiëntie

De bibliobus wordt beëindigd omdat de toekomst van de bus onzeker is en het een relatief dure voorziening is vanwege de beperkte tijd waarin men de bus kan bezoeken. Het is dus geen efficiënte voorziening.

De bus wordt per 1 januari 2015 geheel gestopt. Bij het opheffen van de bus wordt de toegang tot de bibliotheekvoorziening voor de dorpen Adorp, Sauwerd, Ezinge en Feerwerd overgenomen door de centrumbibliotheek Winsum, bezorgdienst, Bibliotheek op school (voor leerlingen) en een afhaalpunt op de scholen voor de andere dorpelingen.

Opheffen van de bus past in het beleid om een kwalitatief sterke centrumbibliotheek te realiseren. Er wordt een bezuiniging gerealiseerd. Ten opzichte van de bibliobus heeft dBos voor scholen voordelen.

Het opheffen van de bus zal in eerste instantie resulteren in een ledendaling. In Feerwerd is er geen school dus daar zal geen lokale voorziening meer zijn. Wel gaan er veel kinderen vanuit Feerwerd in Ezinge of Garnwerd op school dus voor hen blijft de bibliotheek met dBos nabij.

Bezuiniging: Bij opheffen 2015: € 38.000,-

Frictiekosten: eenmalig € 38.000,-

3) De Bibliotheek op school: nabijheid voor de jeugd

Er wordt extra ingezet op de jeugd van 0-12 jaar om laaggeletterdheid te voorkomen door taalontwikkeling te stimuleren. Voor de jeugd is de nabijheid van de bibliotheekvoorziening van belang omdat kinderen nog niet zelfstandig naar een bibliotheek kunnen. Deze nabijheid wordt gerealiseerd door middel van de Bibliotheek op school (dBos) en een extra inzet peuterspeelzalen. Inzet van de gemeente is om dBos met afhaalpunt te realiseren op basisscholen in Adorp, Ezinge, Sauwerd, Den Andel, Garnwerd en de twee scholen in Baflo. Scholen in Winsum kunnen gebruik maken van de vestiging en meedraaien met de leesmonitor.

Op de LEA (Lokaal Educatieve Agenda) is het plan voor de Bibliotheek op school voorgelegd aan de schoolbesturen, deze reageerden positief en stelden voor om met de schooldirecties in gesprek te gaan. Er is een bijeenkomst geweest met de schooldirecties om hen te informeren over dBos en de meningen te peilen. De conclusie van deze bijeenkomst was:

1) De schooldirecties staan over het algemeen positief tegenover het concept dBos. Dat de bibliotheekfunctie binnen de school door Biblionet Groningen (mee) wordt georganiseerd heeft voordelen.

2) Ten opzichte van de huidige bibliobus heeft dBos voor scholen voordelen en kan die vervangen.

- 3) Een afhaalpunt op de scholen voor door inwoners op internet bestelde boeken is een mogelijkheid. De concrete uitvoering hiervan moet voor de school goed geregeld worden en geen extra belasting zijn.
- 4) Een zorgvuldig proces is belangrijk, zorg voor een overgangsperiode.
- 5) Er zijn veel vragen over de praktische invulling waaronder welke taken voor de scholen zijn en welke voor Biblionet. De taakverdeling moet goed geregeld worden.

Uitvoering

In schooljaar 2014/2015 kan dBos voorbereid worden waarna het vanaf 2015 van start kan gaan. Aandachtspunt hierbij is om vraaggericht te werk te gaan en vanuit de wens van de scholen dBos in te voeren.

Voordeel ten opzichte van de bibliobus en de vestiging in Baflo is dat leerlingen van het basisonderwijs elke dag toegang tot de bibliotheek hebben in plaats van een beperkt aantal uren in de week. Taalprestaties van kinderen worden verhoogt. In de dorpen Den Andel en Garnwerd is het een grote vooruitgang omdat er een bibliotheekvoorziening in het dorp terugkomt. Voor dorpsbewoners kan er een afhaalpunt voor via internet bestelde boeken in de school komen.

Kanttekenening: Realisering is afhankelijk van de medewerking en investering van scholen. Scholen staan positief tegenover dBos.

Exploitatiekosten: Zijn afhankelijk van het aantal deelnemende scholen, het aantal leerlingen per school, hoeveel de school zelf bijdraagt en de precieze invulling. Er is een schatting gedaan op een gemiddelde van 100 leerlingen per school, de jaarlijkse kosten zijn dan € 4.200,- per school (€ 29.400,- voor 7 scholen). Bij de invoering van dit concept zullen de baten en lasten nauwkeurig berekend moeten worden.

Eenmalige kosten: Investerings voor inrichting: ± € 10.000,- per school. Dit is een ruwe schatting en afhankelijk van de precieze invulling. Het kan een mogelijkheid zijn om deze inrichtingskosten te financieren met externe fondsen. Scholen zullen ook een klein deel moeten financieren.

4) Baflo: efficiënt en nabij voor de jeugd

In de visie past het realiseren van een secundaire voorziening voor met name de jeugd in Baflo. Dit kan op verschillende manieren worden gerealiseerd. Het meest efficiënt zou de Bibliotheek op school op de nieuw te realiseren brede school zijn. *(Op dit moment heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden over de Brede School en is nog niet te zeggen of en wanneer de brede school er daadwerkelijk komt. Er wordt vanuit gegaan dat het mogelijk is dat er in 2018 een brede School is gerealiseerd.)*

Tot die tijd zijn er verschillende mogelijkheden:

- 1) Huidige dienstverlening voortzetten (maar dan kan er nog niet gewerkt worden aan het realiseren van een centrumbibliotheek)
- 2) Ombouw tot servicepunt (geen efficiënte inzet van middelen, geen optimale centrumbibliotheek mogelijk)
- 3) De Bibliotheek op school op de 2 basisscholen

Er wordt gekozen voor mogelijkheid 3: De Bibliotheek op school op de 2 basisscholen, in combinatie met een overgangssituatie in Baflo (Scenario 4b), tot de komst van een Brede school.

De Bibliotheek Op School biedt het meest voor de jeugd, er wordt actief gewerkt aan het verbeteren van taalprestaties. Er is al een jeugdcollectie aanwezig in de huidige vestiging in Baflo, deze kan verplaatst worden naar de scholen., Dit levert een besparing op ten aanzien van de inrichtingskosten. Een eventuele verhuizing van dBos naar de Brede school kan positief bijdragen aan de exploitatie van de brede school. De subsidie hoeft niet tussen twee bibliotheekvestigingen (Baflo en Winsum) verdeeld te worden en er kan er een optimale centrumbibliotheek gerealiseerd worden die alle inwoners in de gemeente kan bedienen (doordat de collectie en formatie naar Winsum verschuiven). Minder mobiele kunnen gebruik maken van de bezorgdienst of afhaalpunt. Dit alles samen maakt dBos in Baflo de meest efficiënte mogelijkheid, daarnaast is het ook het meest effectief bij het bestrijden van taalachterstanden. In het dorp Baflo wordt voorzien in een overgangssituatie. In deze overgangssituatie zal, in samenspraak met het dorp Baflo, een alternatieve voorziening in het dorp kunnen blijven. De alternatieve voorziening richt zich voornamelijk op het thema ontmoeting en de ouderen in Baflo. Deze overgangssituatie eindigt met de komst van de Brede School.

Kanttekening: Het dorpshuis verliest een huurder en zal een nieuwe huurder moeten vinden.

Kosten: € 8.400,- per jaar voor de 2 scholen op de brede school

Besparing: € 13.600,- per jaar

Inrichting: ± € 17.000 (eenmalig) voor de 2 scholen

Overgangssituatie: pm

5) Bezorgdienst + Boek aan huis service + afhaalpunten: bereikbaarheid

Bezorgen: Voor aan huis gebonden leners, doorgaans ouderen en langdurig zieken is het mogelijk om boeken te laten bezorgen door vrijwilligers. Daarnaast kan er met de Boek aan huis service een bibliotheekmedewerker op bezoek komen die voor de lener een aantal boeken meeneemt om uit te kiezen. De lener heeft een regulier bibliotheekabonnement en betaalt niets extra's voor de service. (Dit bestaat al.)

Kosten: € 0,-

Afhalen: Bij de invoering van de bibliotheek op school kan er in overleg met de scholen een afhaal/inleverpunt op de scholen worden gerealiseerd. Hier kunnen inwoners op internet bestelde boeken afhalen en inleveren.

Kosten: € 0,- (opgenomen in de begroting van dBos)

7) FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Scenario 4 a: In onderstaande overzicht is te zien hoe de overgang naar een scenario 4a 'centrumbibliotheek plus dBos. in combinatie met een overgangssituatie in Baflo, eruit kan zien en wat de financiële consequenties hiervan zijn.

	Huidige situatie 2013/2014	2015	2016 en verder
Overgang naar Centrum -bibliotheek plus dBos	Vestiging Winsum (21 uur) € 120.000	Centrumbibliotheek Winsum (28 uur) €145.000,- (formatie Baflo wordt overgenomen)	Centrumbibliotheek Winsum (28 uur) €145.000,-
	Bibliobus (6,5 uur) € 38.000	-	-
	Vestiging Baflo (9 uur) € 39.000	-	-
		dBos op 7 scholen ipv bibliobus (Ezinge, Adorp, Sauwerd, Den Andel, Garnwerd, Baflo 2x) ± € 4.200 per school, in totaal € 29.400	dBos op 7 scholen ± € 29.400
Algemene kosten*	€ 46.000*	€ 46.000*	€ 46.000*
Totaal subsidies**	€ 243.000**	€ 220.400**	€ 220.400**
Uitname gemeentefonds digitale Bibliotheek***		€ 21.000,-***	€ 21.000,-***
Eenmalige investerings /kosten		- Frictiekosten ophef bibliobus: € 38.000 - Frictiekosten Baflo (€ p.m.) - Inrichting dBos 7 scholen: ± € 70.000 (eventueel pilot in 2014) - Herinrichting Winsum volgens retail(€ p.m.) - Zelfservice Winsum € 25.000	
Overgangs- situatie Baflo		Kosten overgangssituatie: € pm	€ pm (uiterlijk tot en met 2017)

* Algemene kosten zijn onder andere kosten van de serviceorganisatie voor management, communicatie, ict, financiën. Ook de aansluiting op databestanden, netwerkbrede marketingacties en (landelijke) bijdrage voor informatiebanken. Deze kosten worden grotendeels op basis van inwonertal berekend en zijn niet afhankelijk van of de gemeente een bibliotheekvestiging heeft.

** Subsidiebedragen zijn exclusief indexeringen

*** Indicatief, exacte bedragen zijn nog niet bekend

Bezuiniging

Er is (zoals vermeld in de bestuursopdracht) onderzocht hoe er een bezuiniging van € 25.000,- te realiseren is op de subsidie van € 251.606 per jaar (2011).

- De vernieuwingsgelden zijn reeds gestopt, dit leverde in 2013 een besparing van € 16.000 op. Deze gelden ontving de gemeente van het rijk voor de vernieuwing van de bibliotheek.

- De overgang van de bibliobus (€ 38.000) naar dBos op 5 basisscholen (€ 21.000) levert € 17.000 op.

- Een overgang van een vestiging in Baflo naar dBos op de 2 basisscholen (of brede school) levert € 13.600,- op.

Bij de uitwerking van het bibliotheekbeleid kunnen de werkelijke kosten verschillen van de ramingen. Met name de exploitatiekosten voor de Bibliotheek op school zijn nog ruwe schattingen omdat er veel variabelen zijn, de kosten afhangen van de precieze invulling en de bijdrage van de scholen.

	Subsidie*
Voorzetten huidige situatie 2013	€ 243.000
Centrumbibliotheek plus dBos (scenario 3b)	€ 220.400
Bezuiniging vanaf 2015	€ 22.600

* Exclusief indexering

- Vanaf 2015 wordt er een uitname gedaan uit het gemeentefonds voor het uitvoeren van de digitale bibliotheek. Hoe hoog dit bedrag zal zijn is nog niet bekend. We gaan uit van een bedrag van € 21.000,-